

**AGENCIJA ZA ELEKTRONSKE KOMUNIKACIJE
I POŠTANSKU DJELATNOST**

Saopštenje za javnost

Podgorica, 23. 10. 2018. godine

**Savjet Agencije za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost u utorak, 23.10.2018.
godine održao 1000. sjednicu**

Savjet Agencije za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost, dva mjeseca prije isteka drugog petogodišnjeg mandata, je u utorak, 23.10.2018. godine održao 1000. sjednicu.

Tokom ovih nepunih deset godina i 1000 sjednica Savjeta Agencija je, u Crnoj Gori i okruženju, prepoznata kao uspješan regulator tržišta elektronskih komunikacija i tržišta poštanskih usluga. Sa ponosom ističemo rezultate postignute u regulaciji i razvoju tržišta elektronskih komunikacija i poštanskih usluga. Posebno bi istakli sljedeće:

1. Normativni dio

U svom desetogodišnjem mandatu (2008-2018. godine) Savjet Agencije je iz oblasti elektronskih komunikacija donio 58 stručnih osnova za resorno ministarstvo i 166 pravilnika i drugih opštih akata iz svoje nadležnosti, sve u saglasnosti sa preporukama i direktivama EU, što ima za posljedicu da je regulatorni okvir Crne Gore u segmentu elektronskih komunikacija u potpunosti usaglašen sa regulatornim okvirom EU.

2. Infrastruktura

U periodu od 2008. do 2018. godine, Agencija je izgradila pet objekata iz Sistema za kontrolu i monitoring radio-frekvencijskog spektra Crne Gore, važnog prirodnog resursa, sa kojim u ime Države upravlja i raspolaže Agencija, i to: Glavni kontrolno-mjerni centar na Dajbabskoj Gori u Podgorici, Regionalni kontrolno-mjerni centar na Crnom Rtu u Baru i tri daljinski upravljane kontrolno-mjerne stanice u opštinama Pljevlja (lokacija Crljenice), Rožaje (lokacija Bijela Crkva) i Kotor (lokacija Trojica). Pokrenula je, u skladu sa zakonom, neophodne postupke za izgradnju daljinskih stanica

u Ulcinju (lokacija Bijela Gora), Nikšiću (lokacija Mrkošnica) i Kotoru (lokacija Krimovica, na granici sa opštinom Budva). Tokom 2009. godine sprovela je odgovarajuće postupke javnih nabavki i kupila i adaptirala poslovni prostor u Bulevaru Džordža Vašingtona 56 u Podgorici, u kojem su stvoreni optimalni uslovi za rad zaposlenih u Agenciji.

3. Investicije

U prethodnih 10 godina operatori elektronskih komunikacija su u tržište elektronskih komunikacija u Crnoj Gori investirali preko 500 miliona eura. Primjetno je da su u poslednje tri godine (2015-2017) najveći operatori elektronskih komunikacija značajno intenzivirali svoju investicionu aktivnost i u tom periodu investirali oko 260 miliona eura. Odnos zbira investicija i poslovnih prihoda tri najveća operatora u poslednje tri godine je čak 38%, što samo po sebi dovoljno govori o stabilnom pravnom i regulatornom okviru u CG.

4. Kadar

Administrativni kapaciteti Agencije su na visokom nivou i valja naglasiti da se, u cilju kvalitetnog obavljanja poslova i zadataka, a s obzirom na nova tehnološka rješenja na poljima elektronskih komunikacija, radiokomunikacija i poštanske djelatnosti, kontinuirano sprovodi stručno osposobljavanje zaposlenih kroz njihovo učešće na stručnim skupovima, seminarima, konferencijama, radnim grupama pod okriljem ITU-a, CEPT-a, BEREC-a, kao i kroz razmjenu iskustava na bilateralnoj osnovi sa regulatornim agencijama zemalja iz Regiona, te zemalja sa kojima ova Agencija ima potpisane sporazume o saradnji. U Agenciji ima 73 zaposlenih od čega je 58 zaposlenih sa visokom stručnom spremom. Stručni kadar Agencije učestvuje u radnim grupama renomiranih međunarodnih institucija.

5. Elektronske komunikacione mreže i elektronska komunikaciona infrastruktura

Predvidiv regulatorni okvir je stvorio povoljne uslove da operatori investiraju u svoje mreže, tako da su sada u CG dostupne sve tehnologije koje se nude građanima u razvijemim Evropskim zemljama. Ističemo da u 15 opština (gdje živi 91,7% populacije) imamo više od tri operatora koji nude fiksni širokopojasni pristup Internetu. Danas 73,4% domaćinstava u CG ima fiksni širokopojasni priključak, a taj procenat u Evropi iznosi 75%. Sva tri mobilna operatora su implementirala 4G tehnologiju, i 97% populacije je pokriveno 4G signalom. Agencija je krajem 2016. implementirala sistem za mapiranje elektronske komunikacione infrastrukture (telekomunikacione kablovske kanalizacije, antenskih stubova i objekata za smještaj elektronske komunikacione opreme). Sistemu za mapiranje elektronske komunikacione infrastrukture se pristupa putem web portala i mogu ga koristiti operatori elektronskih komunikacija, organi državne i lokalne uprave.

6. Analiza tržišta

Agencija vrši analizu relevantnih tržišta i utvrđivanje značajne tržišne snage, u skladu sa Zakonom o elektronskim komunikacijama, a uzimajući u obzir preporuke, mišljenja i smjernice odgovarajućih organa i organizacija EU, odnosno drugih relevantnih međunarodnih organa ili organizacija. Prvi krug Analiza sedam relevantnih tržišta

sproveden je 2009. godine, a od tada je svake godine sprovedena analiza određenih relevantnih tržišta. Operatorima sa značajnom tržišnom snagom na relevantnim tržištima nametnuta je obaveza implementacije propisanog sistema troškovnog i odvojenog računovodstva. Nakon verifikacije rezultata troškovnih modela operatora sa značajnom tržišnom snagom, Agencija je pristupila direktnoj regulaciji maloprodajnih i veleprodajnih cijena. U periodu od 2013. godine do 2018. godine Agencija je primjenjivala troškovno i odvojeno računovodstvo i tokom tog vremenskog perioda je snižavala cijene relevantnih usluga koje su bile predmet analiza na slijedeći način:

Tokom 2014. godine Crnogorski Telekom je na osnovu rezultata troškovnog modela smanjio cijene međumjesnih poziva za 40%, cijene poziva ka mobilnim mrežama za 26% i cijene određenih tipova međunarodnih poziva u prosjeku oko 16%, a cijene cijene ADSL paketa su snižene u prosjeku do 36%.

Tokom 2015. godine Agencija je donijela Rješenje o sniženju cijena elektronskih komunikacionih usluga Crnogorskog Telekom-a i istim su cijene usluga međumjesnih poziva snižene za 10%, cijene usluga poziva ka mobilnim mrežama za 30% i cijene usluga međunarodnih poziva ka svim zonama za 10%. Cijene usluga pristupa internetu putem ADSL-a su snižene za 15% kod svih ADSL paketa, a veleprodajne cijene pristupa internetu za 30 %.

Tokom 2016. godine Agencija je donijela Rješenje o sniženju cijena elektronskih komunikacionih usluga Crnogorskog Telekom-a u fiksnoj mreži na osnovu koga su cijene međumjesnih poziva snižene za 30%, cijene poziva ka mobilnim mrežama za 45%, a cijene međunarodnih poziva u prosjeku za 25%.

Poslednji put su po nalogu Agencije cijene poziva iz fiksne mreže Crnogorskog Telekoma snižene od 01. maja 2018. godine na sljedeći način:

- cijene poziva ka drugim fiksnim mrežama u CG su snižene za 40%;
- cijene poziva ka mobilnim mrežama u Crnoj Gori su snižene za 10%;
- cijene poziva ka mobilnim i fiksnim mrežama u drugoj, trećoj i četvrtoj međunarodnoj zoni su snižene za 10%.

Istovremeno su, na osnovu rješenja Agencije, za 10% snižene i maloprodajne cijene Crnogorskog Telekoma za uslugu pristupa internetu za sve ADSL pakete.

7. Racionalno upravljanje rf spektrom, brojevima i adresama

Agencija za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost od svog osnivanja ima ovlašćenja da upravlja, vrši nadzor i kontrolu korišćenja radio-frekvencijskog spektra u skladu sa Zakonom o elektronskim komunikacijama, Planom namjene radio-frekvencijskog spektra u CG, planovima raspodjele radio-frekvencija i međunarodnim sporazumima. Pravovremene aktivnosti i kvalitetan rad zaposlenih u Agenciji i visoki

nivo ekspertskog znanja u oblasti radiokomunikacija su doprinijeli da je crnogorsko tržište mobilnih komunikacionih mreža među zemljama našeg regiona bilo uvijek lider u pogledu implementacije i primjene najnovijih tehnologija što je i doprinijelo tome da mobilne komunikacione mreže i usluge predstavljaju najrazvijeniji segment tržišta elektronskih komunikacija u CG, a sprovedene regulatorne aktivnosti u kontinuitetu su doprinosile racionalnom i efikasnom korišćenju odobrenih radio-frekvencija.

Agencija na racionalan i efikasan način upravlja numeracijom i adresama u cilju zadovoljenja potreba operatora, takođe vodeći računa da se dodjela vrši na pravedan i nediskriminatoran način. Ističemo da su do sada ispunjene sve potrebe operatora za ovim resursima, i da ima još dovoljno resursa za kojima će se ukazati potreba primjenom novih tehnologija u narednom periodu.

8. Univerzalni servis

Univerzalan servis je usluga propisanog kvaliteta kojom se omogućava govorna komunikacija i brzina prenosa podataka koja omogućava funkcionalni pristup internetu na fiksnoj lokaciji na teritoriji Crne Gore i dostupna je svim krajnjim korisnicima po pristupačnim cijenama, bez obzira na njihov geografski položaj. Crnogorski Telekom je operator Univerzalnog servisa na cijeloj teritoriji Crne Gore. Mtel je određen za operatora Univerzalnog servisa za pružanje usluge Univerzalnog imenika i Univerzalne službe informacija. Oba navedena operatora pružaju usluge Univerzalnog servisa do 2021. godine.

9. Nadzor nad radom operatora

Agencija vrši nadzor nad radom registrovanih operatora elektronskih komunikacija, shodno Zakonu o elektronskim komunikacijama, preko nadzornika za elektronske komunikacije. U prethodnih pet godina u prosjeku je vršeno 212 pregleda stručnog nadzora godišnje. Pregledi stručnog nadzora su pokazali visok stepen usaglašenosti rada operatora sa Zakonom o elektronskim komunikacijama i podzakonskim aktima donijetim na osnovu njega.

10. Kontrola i monitoring rf spektra

Shodno Zakonu, Agencija je dužna da planira, razvija i unapređuje sistem kontrole i monitoringa RF spektra. Na osnovu smjernica utvrđenih strateškim dokumentom Agencija je razvila i izgradila Sistem za kontrolu i monitoring radio-frekvencijskog spektra, koji trenutno obuhvata 5 fiksnih kontrolno-mjernih stanica, 2 mobilne kontrolno-mjerne stanice za goniometriju i mjerenje parametara signala mobilnih mreža, te prenosnu mjernu opremu, uređaje i antene, pomoću kojih se vrše odgovarajuća mjerenja parametara radio emisija radi utvrđivanja zauzetosti pojedinih radio-frekvencijskih opsega, utvrđivanje izvora, lokacije i identifikacije nelegalnih radio emisija i izvora štetnih interferencija i radi kontrole ispunjavanja uslova korišćenja rf iz odgovarajućih odobrenja za njihovo korišćenje izdatih od strane ove Agencije.

11. Prenosivost brojeva

Od 1. decembra 2011. godine građanima CG je pružena mogućnost korišćenja usluge prenosivosti broja pomoću koje svaki pretplatnik može da zadrži telefonski broj pri

promjeni operatora. Do sada je ukupno prenešeno 42.852 broja, od toga 10.963 brojeva u fiksnim i 31.889 brojeva u mobilnim mrežama.

12. Registar operatora

Agencija vodi Registar operatora elektronskih komunikacija i operatora poštanskih usluga. U Registar operatora elektronskih komunikacija upisano je 34 operatora, koji pružaju ili imaju pravo da pružaju javnu elektronsku komunikacionu uslugu ili da daju na korišćenje javnu elektronsku komunikacionu mrežu ili javnu elektronsku komunikacionu infrastrukturu i povezanu opremu. U Registar operatora poštanskih usluga upisano je 9 operatora. Iz broja registrovanih operatora može se zaključiti da je na oba tržišta, na kojima Agencija obavlja funkciju nezavisnog regulatornog tijela, postignuta potpuna liberalizacija tržišta.

13. Komunikacija sa korisnicima

U cilju ostvarivanja zaštite korisnika, a shodno osnovnim načelima utvrđenim Zakonom o elektronskim komunikacijama, Agencija je stvorila kvalitetne uslove za dobru komunikaciju sa korisnicima. Pored žalbi, koje se nakon sprovedenog postupka prigovora kod operatora, rješavaju pred Agencijom shodno Zakonu o elektronskim komunikacijama i Zakonu o upravnom postupku, primaju se primjedbe korisnika preko email-a, kao i putem telefona. Agencija je razvila web aplikacije za pomoć korisnicima u korišćenju elektronskih komunikacionih usluga "Kalkulator" (omogućava lakši izbor elektronske komunikacione usluge koja odgovara pojedinačnim potrebama i ima informativni karakter) i "Izmjeri brzinu" (omogućava da sami korisnici izvrše provjeru brzine prenosa podataka).

Pored navedenih uslova za neposredan kontakt sa korisnicima Agencija je u cilju poboljšanja informisanosti korisnika više puta štampala brošure sa odgovarajućim sadržajima želeći da upozna korisnike sa svim podacima vezano za uslugu koju namjeravaju da koriste i ugovor koji potpisuju sa operatorima.

Navedena sredstva komunikacije sa korisnicima su u značajnoj mjeri uticala na povećanje informisanosti korisnika, o svojim pravima i načinu postupku zaštite tih prava. To je rezultiralo i povećanjem broja žalbi iz godine u godinu. Tako je u 2017. godini, Agenciji podnijeto 428 žalbi od čega je 257 riješeno na zadovoljstvo korisnika.

14. Zajedničko korišćenje infrastrukture

Agencija neprestano podstiče zajedničko korišćenje elektronske komunikacione infrastrukture u cilju zaštite životne sredine i zdravlja ljudi, uređenja prostora i zaštite kulturnih dobara. Njeno zajedničko korišćenje je u stalnom porastu i sada je zastupljena:

- u oko 580 km telekomunikacione kablovske kanalizacije (porast od 16% u odnosu na isti period 2017. godine),
- na 280 antenskih stubova (50% ukupnog broja stubova),
- u 204 zgrade/objekta/kontejnera (32% ukupnog broja objekata).

15. Međunarodne aktivnosti

Agencija je uspostavila uspješnu saradnju sa najznačajnijim institucijama iz oblasti elektronskih komunikacija i poštanske djelatnosti i to: Međunarodnom unijom za telekomunikacije (ITU), Tijelom evropskih regulatora u oblasti elektronskih

komunikacija (BEREC), Konferencijom evropskih administracija za poštu i telekomunikacije (CEPT), Evropskim institutom za telekomunikacione standarde (ETSI), Regionalnim internet registrom za Evropu, srednji istoj i djelove centralne Azije (RIPE NCC), Evropskim komitetom za poštansku regulaciju (CERP), a koja se ogleda, između ostalog, i kroz aktivno učešće predstavnika Agencije na stručnim skupovima i u radu ekspertskih grupa i projektnih timova koji se bave pitanjima iz nadležnosti regulacije sektora elektronskih komunikacija i poštanske djelatnosti.

Već 16 godina za redom, u partnerskom odnosu sa Međunarodnom unijom za telekomunikacije (ITU), Agencija organizuje Međunarodnu konferenciju "Regulatorna djelatnost u sektoru elektronskih komunikacija" i ista predstavljala kontinuitet aktivnosti na polju regulacije sektora elektronskih komunikacija i omogućava dijalog između eksperata ITU, predstavnika ministarstava kao donosilaca odluka na poljima utvrđivanja politika i strategija razvoja sektora elektronskih komunikacija, predstavnika regulatora kao kreatora regulatornog okvira i regulatornih mjera za stvaranje konkurentnog tržišta i povoljnog poslovnog ambijenta, te predstavnika operatora.

16. Potpisani sporazumi

Agencija je ostvarila veoma dobru saradnju sa mnogim regulatornim tijelima u regionu i u Evropi, što je konkretizovano kroz zaključivanje memoranduma o razumijevanju i razmjeni informacija u oblasti elektronskih komunikacija i poštanske djelatnosti sa regulatornim tijelima iz zemalja regiona i EU i to: Turske, Makedonije, Hrvatske, Albanije, Srbije, Poljske, Kosova, Bugarske, Slovenije, Rumunije, Češke, Bosne i Hercegovine, Italije i Letonije.

17. Poštanski sektor

Agencija je nadležna i za regulaciju poštanskog tržišta u Crnoj Gori od 2005. godine, kada je Zakonom o poštanskim uslugama definisana kao nezavisno regulatorno tijelo za oblast poštanskih usluga. Te godine su na tržištu poštanskih usluga Crne Gore poštanske usluge pružala samo dva operatora, a sada na tržištu poštanskih usluga posluje osam poštanskih operatora. Od početka regulacije tržišta poštanskih usluga, pored rasta broja operatora, primjetan je i stalni porast obima poštanskih usluga, kao i finansijskih prihoda ostvarenih od strane svih poštanskih operatora. Poseban rast bilježe komercijalne poštanske usluge, a prije svega u putničke usluge, ekspres usluge i usluge novčanog poslovanja.

Na kraju, možemo zaključiti da su elektronske komunikacione mreže i elektronska komunikaciona infrastruktura u CG na visokom stepenu razvoja i u njima se za pružanje elektronskih komunikacionih usluga primjenjuju najsavremenije tehnologije. Putem takvih mreža korisnicima u CG danas se nude skoro sve elektronske komunikacione usluge koji se pružaju i u razvijenim državama i koje trenutno zadovoljavaju potrebe korisnika. Stvoreno je razvijeno i konkurentno tržište, predvidiv regulatorni okvir usaglašen sa pravnom tekovinom Evropske Unije i povoljan ambijenta za ulaganja, razvoj infrastrukture i novih

tehnologija. Korisnicima se pružaju savremene, kvalitetne, geografski i ekonomski dostupne elektronske komunikacione i poštanske usluge.

Za ovih nepunih 10 godina rada Savjeta i 1000 održanih sjednica realizovane su sve aktivnosti koje su bile predviđene planovima rada Agencije od 2009-2018. godine, usvojenih od strane Skupštine Crne Gore, kao i operativnim planovima realizacije planova rada i planovima rada Savjeta za isti period. Napominjemo da je ostvarena dobit u poslovanju za sve ove godine, u periodu od 2009-2018. godine.

Na kraju ističemo da je Agencija u potpunosti zaokružena pravno, ekonomski, tehničko-tehnološki u jednu modernu, stručnu i efikasnu državnu instituciju- regulatora, koja može da se u potpunosti komparira sa sličnim institucijama u regionu i EU.